

บทความรับเชิญ

ความสามารถในการแข่งขันของประเทศกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน:
กรณีศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศสิงคโปร์และประเทศไทย

National Competitiveness and Sustainable Development: Cases of Human
Resources Development in Singapore and Thailand¹

ดร.ศักดิ์ดา ศิริภัทรโสภณ

Sakda Siriphatrasophon, Ph.D.

นักวิจัยอาวุโส และอดีตนายกสมาคมนักวิจัยแห่งประเทศไทย

Senior Researcher, Former President of the Association of Researchers of Thailand

Received November 02, 2020 & Retrieved December 02, 2020 & Accepted December 30, 2020

บทคัดย่อ

ความสามารถในการแข่งขันของประเทศเป็นประเด็นที่นักวิชาการทั่วโลกให้ความสำคัญเพราะเป็นตัวชี้วัดอย่างหนึ่งที่บ่งบอกถึงความเจริญก้าวหน้าของประเทศควบคู่ไปกับกระแสของการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน และในท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์และพลวัตของการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เกิดขึ้น ทำให้โลกกำลังก้าวสู่เศรษฐกิจดิจิทัลและการเปลี่ยนแปลงสู่การปฏิวัติอุตสาหกรรมยุคที่ 4 ซึ่งจะมีบทบาทอย่างมากในการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของนานาประเทศ บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับองค์ความรู้และองค์ประกอบของความสามารถในการแข่งขัน และวิเคราะห์ความเชื่อมโยงหรือความสัมพันธ์ระหว่างระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศกับเป้าหมายการบริหารพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ก่อให้เกิดกระแสความตื่นตัวในการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก นโยบายและยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ของภาครัฐที่ออกมาล้วนอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งสิ้น บทความวิชาการนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาเปรียบเทียบในประเด็นของยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ของประเทศสิงคโปร์และประเทศไทย ซึ่งครอบคลุมวิสัยทัศน์และนโยบายของประเทศในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้เกิดเป็นความได้เปรียบเชิงแข่งขันในเวทีโลก ตลอดจนวิเคราะห์กลยุทธ์และแนวโน้มของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของทั้งสองประเทศที่ได้นำมาใช้เพื่อเป็นการพัฒนาขีดความสามารถของพลเมืองภายในประเทศและเกิดเป็นความได้เปรียบอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดความตระหนักในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีประสิทธิภาพสูงสุด ควบคู่ไปกับการเติบโตของประเทศอย่างยั่งยืนและมีความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ประการที่สำคัญ ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดอันดับความสำคัญ

¹ บทความนี้ได้พัฒนาและปรับปรุงจากนำเสนอในการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ (International Webinar) “Strategy for Sustainable Development of World Economics” วันที่ 12 กันยายน 2563 ประเทศอินเดีย

และกำหนดหรือปรับยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง และสามารถใช้เป็นกรอบในการกำหนดท่าทีในการกำหนดยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

คำสำคัญ: ความสามารถในการแข่งขัน, การพัฒนาอย่างยั่งยืน, การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, ประเทศสิงคโปร์, ประเทศไทย

Abstract

National competitiveness is a significant issue of concern to scholars around the globe because it is one of the key factors that indicate the progress of the country along with the targets of sustainable development. Because of the globalization and dynamics and advancement of technology and innovation, the world is moving towards the digital economy and its transition to the fourth industrial revolution which will play a vital role in building up the competitiveness of the nations. The objectives of this article are aiming at reviewing the literature on the knowledge and components of competitiveness and identifying the linkage or relationship between the level of competitiveness of the country and the sustainable development management approach. The government's policies and strategies were usually based on the development of competitiveness that enhances the level of national competitiveness; therefore, this study focused on a comparative study on the national human resource management strategies of Singapore and Thailand. This covered the visions and policies of both countries for the development of human resources in their respective countries in order to achieve a competitive advantage on the global platform. The study also included analyzing strategies and trends in the human resource development of Singapore and Thailand that had been used in the development of the country to enhance the capabilities of the citizen within the country to achieve sustainable advantage. The benefits of this study included the raise awareness of the use of the available resources for maximum benefit and efficiency. Along with the country's sustainable growth and the well-being of the people, the government and related agencies can also serve as a basis for ranking priorities and formulating or adjusting their policies and strategies to align with the country's aims. It also can be used as a framework for setting a position in formulating international policies or strategies for the best benefits of the country.

Keywords: National Competitiveness, Sustainable Development, Human Resources Development, Singapore, Thailand

1. บทนำ

ท่ามกลางกระแสของโลกาภิวัตน์และพลวัตของความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์ ส่งผลให้ระดับการแข่งขันโดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจของนานาประเทศเพิ่มมากขึ้นและรุนแรงขึ้นในเวทีโลกอย่างชัดเจนในช่วงไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมา นอกจากปัจจัยการแข่งขันด้านเศรษฐกิจแล้ว กระแสการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน การบริหารจัดการที่ดีหรือการมีธรรมาภิบาลในการบริหารของภาครัฐ แนวความคิดเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวมของภาคธุรกิจ รวมถึงการให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในการพัฒนา เพื่อเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศอย่างไม่สามารถที่จะหลีกเลี่ยงได้ บทความวิชาการนี้ นำเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับความสามารถในการแข่งขันในระดับประเทศ โดยมุ่งนำเสนอแนวคิด องค์ประกอบและตัวชี้วัดที่สำคัญ รวมถึงผลของการวัดระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศจากองค์ประกอบที่สำคัญที่ใช้อ้างอิงกันโดยทั่วไปในแวดวงวิชาการ และนำเสนอแนวความคิดและเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่นำเสนอโดยจากองค์การสหประชาชาติ (United Nations) ตลอดจนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างตัวชี้วัดของความสามารถในการแข่งขันของประเทศกับการพัฒนาประเทศให้เติบโตก้าวหน้าควบคู่ไปกับความอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ยังได้ยกตัวอย่างกรณีศึกษาแนวทางการสร้างสามารถในการแข่งขันของประเทศสิงคโปร์และประเทศไทย โดยแสดงให้เห็นถึงยุทธศาสตร์ในภาพรวม การกำหนดนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการนำเสนอตัวอย่างการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละประเทศ ซึ่งถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญมากที่สุดประการหนึ่งในการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืนให้องค์กรหรือประเทศได้ บทความนี้ นอกจากจะช่วยให้เกิดประโยชน์ในด้านวิชาการโดยการรวบรวมและทบทวนวรรณกรรมมาตรฐานจากแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้และเป็นปัจจุบันซึ่งสามารถนำมาเป็นข้อมูลอ้างอิงทางวิชาการได้แล้ว ยังช่วยกระตุ้นให้เกิดความตระหนักของบุคคลหรือองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงผู้บริหารประเทศ ในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีประสิทธิภาพสูงสุด เพราะทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเริ่มลดลงโดยเฉพาะทรัพยากรทางธรรมชาติ พลังงานและทรัพยากรน้ำ แต่จำนวนประชากรและความต้องการของโลกกลับเพิ่มขึ้น ดังนั้น ความสัมพันธ์ของความสามารถในการแข่งขันของประเทศกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงเป็นแนวทางที่นานาอารยประเทศควรนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศของตน

2. แนวความคิดเกี่ยวกับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ภายใต้สภาวะการแข่งขันของสภาพแวดล้อมที่รุนแรงในเวทีโลก ประเทศจะสามารถเติบโตก้าวหน้าต่อไปได้อย่างมั่นคง จำเป็นจะต้องมีศักยภาพในการแข่งขันในด้านต่างๆ หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness)” ซึ่ง ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (National

Competitiveness) คือ ชีตความสามารถและผลประกอบการของประเทศในการสร้างและรักษา สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การแข่งขันกับนานาประเทศ ซึ่งการประเมินชีตความสามารถทางการแข่งขันนั้น จะช่วยให้เข้าใจถึงจุดเด่นและจุดด้อยของประเทศในเชิงเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ณ ช่วงเวลาเดียวกัน และสามารถนำมาประยุกต์ในการพัฒนาประเทศได้ (ศักดิ์ดา ศิริภัทรโสภณ, 2556) โดยระดับความสามารถในการ แข่งขันของประเทศนี้ นับเป็นตัวชี้วัดทางอ้อม (Indirect measure) ของระดับของผลกระทบของโลกาภิวัตน์ และปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปและส่งผลกระทบต่อทุกประเทศในโลก

ในการวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของประเทศนั้น สถาบันระหว่างประเทศหลายแห่งได้มี การดำเนินการและจัดทำขึ้นเป็นประจำทุกปี เนื่องจากวิธีการอันดับของแต่ละสถาบันมีความแตกต่างกัน ใน ที่นี้ จึงขออธิบายการจัดอันดับของสถาบันการจัดการเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (International Institution of Management Development: IMD) และสภาเศรษฐกิจโลก (The World Economic Forum, WEF) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีชื่อเสียงน่าเชื่อถือเป็นที่ยอมรับและมีการอ้างอิงทางวิชาการจากนานา ประเทศ

2.1 การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของสถาบันการจัดการเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ

สถาบันการจัดการเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (International Institution of Management Development, IMD) เป็นหน่วยงานอิสระด้านการศึกษาและพัฒนา ก่อตั้งมากกว่า 75 ปี มีชื่อเสียงเป็นที่ ยอมรับจากนานาประเทศในการเป็นผู้บุกเบิกในการและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการมีส่วนร่วมต่อ สังคม สถานที่ตั้งอยู่ที่เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ แนวคิดของการจัดอันดับความสามารถในการ แข่งขันของ IMD ได้แก่ การที่รัฐบาลและภาคเอกชนต้องมีส่วนร่วมในการบริหารความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศในภาพรวม โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับความมั่งคั่งให้ประชาชนภายในประเทศ ดังนั้น ชีต ความสามารถบนพื้นฐานของแนวคิดดังกล่าวจึงเป็นการทำให้มาตรฐานการดำรงชีพของประชาชนในประเทศ สูงขึ้นในระยะยาว (International Institution of Management Development, 2020) โดย IMD ได้ทำ การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่อเนื่องทุกปีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 (ค.ศ. 1989)

หลักเกณฑ์ในการจัดอันดับของสถาบันการจัดการเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ จะมุ่งเน้นการวัด ความสามารถในการสร้างสภาพแวดล้อมของประเทศที่มีต่อการแข่งขันใน 4 มิติหลัก โดยมิติแรกเป็นมิติด้าน ศักยภาพทางเศรษฐกิจ (Economic performance) ซึ่งประกอบด้วย อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การค้า ระหว่างประเทศ การลงทุนจากต่างประเทศ การจ้างงาน และระดับราคา มิติที่สองเป็นมิติเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพของรัฐบาล (Government efficiency) ที่ประกอบด้วย การคลังภาครัฐ นโยบายการคลัง หน่วยงานภาครัฐ การอำนวยความสะดวกแก่ภาคธุรกิจ และการศึกษา สำหรับมิติที่สามเป็นเรื่อง ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ (Business efficiency) อันประกอบด้วย ผลผลิตการผลิต ตลาดแรงงาน ตลาด เงิน การบริหารงาน และการปรับตัวเข้ากับโลกาภิวัตน์ และมิติสุดท้ายเป็นมิติด้านโครงสร้างพื้นฐานของ ประเทศ (Infrastructure) อันประกอบด้วยโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สุขภาพและสิ่งแวดล้อม และค่านิยม โดยรายละเอียดภายใน 4 มิติหลักนี้ จะมีดัชนีที่เป็นองค์ประกอบและใช้

วัดแบ่งย่อยออกไปอีกกว่า 340 ตัวชี้วัด (International Institution of Management Development, 2019)

สำหรับในปี พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) สถาบันการจัดการเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศมีการจัดลำดับขีดความสามารถในการแข่งขันจำนวนทั้งสิ้น 63 ประเทศ โดยใช้ตัวชี้วัดดังกล่าวข้างต้นเป็นเกณฑ์สำหรับผลการจัดลำดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศแสดงให้เห็นถึงความแข็งแกร่งของประเทศที่มีเศรษฐกิจขนาดเล็กที่มีความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ และความสามารถในการรับมือกับโรคระบาดได้ดี โดยสิงคโปร์ครองอันดับหนึ่งเป็นปีที่สองติดต่อกัน ทั้งนี้ ปัจจัยเบื้องหลังความสำเร็จของสิงคโปร์คือผลการดำเนินงานทางเศรษฐกิจที่แข็งแกร่งซึ่งเกิดจากมาตรการทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ รวมถึงระดับการจ้างงานและตลาดแรงงานที่สูง รวมถึงการมีประสิทธิภาพของระบบการศึกษาและโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี ได้แก่ การสื่อสารโทรคมนาคมและอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และการส่งออกที่มีการเทคโนโลยีในระดับสูง ในขณะที่ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 29 ลดลงจากที่เคยอยู่ในอันดับที่ 25 ในปีที่ผ่านมา ทั้งนี้ ผลการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของบางประเทศได้นำเสนอในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในปี 2563 ของสถาบันการจัดการเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (IMD)

อันดับ		ประเทศ/เขตเศรษฐกิจ	อันดับ		ประเทศ/เขตเศรษฐกิจ
ปี 2562	ปี 2563		ปี 2562	ปี 2563	
1	1	สิงคโปร์	28	29	เกาหลีใต้
8	2	เดนมาร์ก	22	27	มาเลเซีย
4	3	สวิตเซอร์แลนด์	25	29	ประเทศไทย
6	4	เนเธอร์แลนด์	30	34	ญี่ปุ่น
2	5	เขตบริหารพิเศษฮ่องกง	32	43	อินโดนีเซีย
3	10	สหรัฐอเมริกา	42	43	ฟิลิปปินส์

ที่มา: ดัดแปลงจาก International Institution of Management Development (2020)

2.2 การจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของสภาเศรษฐกิจโลก (WEF)

สภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum, WEF) เป็นองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร ซึ่งได้จัดการประชุมขึ้นทุกปีที่เมืองดาวอส ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2514 (ค.ศ. 1971) มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในนครเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ องค์กรแห่งนี้เป็นองค์กรอิสระนานาชาติที่ได้รับความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชน โดยสมาชิกองค์กรประกอบด้วยผู้บริหารสูงสุดของทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมีพันธะสัญญาหรือเป้าหมายเพื่อการปรับปรุงสถานะของโลกในด้านธุรกิจ การเมือง การศึกษา และสังคม เพื่อกำหนดวาระนโยบายแห่งภูมิภาคและโลก อีกทั้งเป็นเวทีของการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างประเทศรวมถึงสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์บนโลก และมุ่งมั่นที่จะทำให้โลกดีขึ้นด้วยแนวทางที่มีเป้าหมาย สามารถวัดผลได้และให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาในระยะยาวอย่างยิ่งย่น

สภาเศรษฐกิจโลกได้ประเมินผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศทุกปีโดยที่ผ่าน มาได้ใช้เกณฑ์ประเมินความสามารถในการแข่งขัน (Global Competitive Index: GCI) ซึ่งในปี พ.ศ. 2562 ได้เริ่มใช้เกณฑ์การประเมินอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ 4.0 (Global Competitiveness Index 4.0, GCI 4.0) เป็นตัวชี้วัด ซึ่งจะพิจารณาจากปัจจัยของประเทศที่ส่งเสริมให้มีการเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ประกอบด้วย 3 ปัจจัย (Factors) 12 เสาหลัก (Pillars) และ 123 เกณฑ์ชี้ วัด (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2063) ดังนี้

ปัจจัยแรกเป็นปัจจัยพื้นฐาน (Basic requirements) ที่สำคัญสู่การผลักดัน การเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจของประเทศ ประกอบด้วย 4 เสาหลัก ได้แก่ เสาที่ 1 สถาบัน (Institutions) เสาที่ 2 โครงสร้าง พื้นฐาน (Infrastructure) เสาที่ 3 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT adoption) และเสาที่ 4 เสถียรภาพทาง เศรษฐกิจมหภาค (Macro-economic stability) ปัจจัยถัดมาเป็นปัจจัยยกระดับประสิทธิภาพ (Efficiency enhancers) เป็นปัจจัยที่นำไปสู่ความมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 6 เสาหลัก ได้แก่ เสาที่ 5 สุขภาพ (Health) เสาที่ 6 ทักษะ (skills) เสาที่ 7 ตลาดผลิตภัณฑ์ (Product market) เสาที่ 8 ตลาดแรงงาน (Labour market) เสาที่ 9 ระบบการเงิน (Financial system) และเสาที่ 10 ขนาดตลาด (Market size) และ ประการสุดท้ายคือปัจจัยนวัตกรรมและศักยภาพทางเศรษฐกิจ (Innovation and sophistication factors) อันเป็นปัจจัยมุ่งเน้นการผลักดันระดับของนวัตกรรมของประเทศ ประกอบด้วย 2 เสาหลัก ได้แก่ เสา ที่ 11 พลวัตธุรกิจ (Business dynamism) และเสาที่ 12 ความสามารถด้านนวัตกรรม (Innovation capability) (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563) ทั้งนี้ สภาเศรษฐกิจโลกจะมีการ ประกาศผลการจัดอันดับในเดือนตุลาคมของทุกปี โดยเผยแพร่ผ่านทาง The Global Competitiveness Report หรือรายงานความสามารถในการแข่งขัน (World Economic Forum, 2019) ทั้งนี้ ผลการจัดอันดับ ล่าสุดในปี พ.ศ. 2562 ในกลุ่มประเทศอาเซียน แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันในกลุ่มอาเซียนประจำปี 2562 ของสภาเศรษฐกิจโลก

ประเทศ	อันดับ	คะแนน (Score)	เทียบกับปีที่ผ่านมา
สิงคโปร์	1	84.8	+1
มาเลเซีย	27	74.6	-2
ประเทศไทย	40	68.1	-2
อินโดนีเซีย	50	64.6	-5
บรูไน	56	62.8	+6
ฟิลิปปินส์	64	61.9	-8
เวียดนาม	65	61.5	+10
กัมพูชา	106	52.1	+4
ลาว	113	50.1	-1

ที่มา: ดัดแปลงจาก World Economic Forum (2019)

จากผลการจัดอันดับขององค์กรดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า สิงคโปร์แม้ว่าจะเป็นประเทศขนาดเล็ก และไม่มีอำนาจทางการเมืองระหว่างประเทศอย่างประเทศสหรัฐอเมริกา แต่ในด้านความสามารถในการแข่งขันของประเทศแล้ว สิงคโปร์มีขีดความสามารถในการแข่งขันที่สูงที่สุดแห่งหนึ่งของโลก และเคยได้อันดับสูงสุดในอดีตที่ผ่านมาหลายครั้ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการสร้างความมั่งคั่งในระบบเศรษฐกิจที่ประเทศได้มีการสร้างขึ้นและส่งต่อไปยังประชาชนชาวสิงคโปร์ได้อย่างมากมาย

3. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development) ได้รับการนิยามว่าเป็นการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการในปัจจุบันโดยไม่สูญเสียความสามารถของคนรุ่นต่อไปในการตอบสนองความต้องการของตนเอง การพัฒนาที่ยั่งยืนจึงเป็นแนวคิดที่ต้องการให้มีความพยายามร่วมกันในการสร้างอนาคตที่ครอบคลุมยั่งยืนและยืดหยุ่นสำหรับประชากรและโลก และเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องประสานองค์ประกอบหลัก 3 ประการเข้าด้วยกัน ได้แก่ การเติบโตทางเศรษฐกิจ การรวมตัวทางสังคม และการปกป้องสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบเหล่านี้มีความเชื่อมโยงกันและล้วนมีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ที่ดีของปัจเจกบุคคลและสังคม (United Nations, 2020)

แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนมีจุดเริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 จากการประชุมสุดยอดระดับโลกด้านสิ่งแวดล้อม (Earth summit) ซึ่งได้มีประกาศทิศทางใหม่ของการพัฒนาว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable development)” ขึ้น ในเวลาต่อมา องค์การสหประชาชาติ (United Nations) ซึ่งเป็นองค์การระดับโลกที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals – MDGs) ขึ้น และได้สิ้นสุดลง แต่เพื่อให้แน่ใจว่าโลกจะดีขึ้นอย่างต่อเนื่องภายในปี พ.ศ.2573 องค์การสหประชาชาติจึงได้ริเริ่มกระบวนการหารือเพื่อกำหนดวาระการพัฒนากายหลังปี พ.ศ. 2558 (Post-2015 development agenda) ตามกระบวนการที่ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” โดยประเด็นสำคัญของวาระการพัฒนากายหลังปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) คือการจัดทำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals–SDGs) ซึ่งผู้นำโลกได้เห็นด้วยกับเป้าหมาย 17 ประการในการพัฒนาประเทศเพื่อให้เกิดความยั่งยืน (องค์การสหประชาชาติ ประเทศไทย, 2563) อันประกอบไปด้วย

เป้าหมายที่ 1 การขจัดความยากจน (GOAL 1: No poverty) เป็นเป้าหมายที่จะขจัดความยากจนในทุกรูปแบบให้แล้วเสร็จภายในปี 2573

เป้าหมายที่ 2 การขจัดความหิวโหย (GOAL 2: Zero Hunger) เพื่อบรรลุความมั่นคงทางอาหาร ส่งเสริมเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน

เป้าหมายที่ 3 มีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี (GOAL 3: Good Health and Well-being) เป็นการรับรองการมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของทุกคนในทุกช่วงอายุ

เป้าหมายที่ 4 การศึกษาที่เท่าเทียม (GOAL 4: Quality Education) เป็นการรับรองการศึกษาที่เท่าเทียมและทั่วถึง ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ทุกคน

เป้าหมายที่ 5 ความเท่าเทียมทางเพศ (GOAL 5: Gender Equality) เป็นการบรรลุความเท่าเทียมทางเพศ พัฒนบทบาทสตรีและเด็กผู้หญิง

เป้าหมายที่ 6 การจัดการน้ำและสุขาภิบาล (GOAL 6: Clean Water and Sanitation) เพื่อรับรองการมีน้ำใช้ การจัดการน้ำและสุขาภิบาลที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ 7 พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้ (GOAL 7: Affordable and Clean Energy) เพื่อรับรองการมีพลังงานที่ทุกคนเข้าถึงได้ เชื่อถือได้ ยั่งยืนทันสมัย

เป้าหมายที่ 8 การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ (GOAL 8: Decent Work and Economic Growth) เพื่อส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่องครอบคลุมยั่งยืน การจ้างงานที่มีคุณค่า

เป้าหมายที่ 9 อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน (GOAL 9: Industry, Innovation and Infrastructure) เป็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการปรับตัวให้เป็นอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืนและทั่วถึง และสนับสนุนนวัตกรรม

เป้าหมายที่ 10 ลดความเหลื่อมล้ำ (GOAL 10: Reduced Inequality) เป็นการลดความเหลื่อมล้ำทั้งภายในและระหว่างประเทศ

เป้าหมายที่ 11 เมืองและถิ่นฐานมนุษย์อย่างยั่งยืน (GOAL 11: Sustainable Cities and Communities) เพื่อให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความปลอดภัย พร้อมรับการพัฒนายั่งยืน

เป้าหมายที่ 12 แผนการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน (GOAL 12: Responsible Consumption and Production) เพื่อรับรองแผนการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ 13 การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (GOAL 13: Climate Action) เป็นการดำเนินการมาตรการเร่งด่วนเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบ

เป้าหมายที่ 14 การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล (GOAL 14: Life Below Water) เพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

เป้าหมายที่ 15 การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก (GOAL 15: Life on Land) เพื่อปกป้องฟื้นฟู และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบกอย่างยั่งยืน

เป้าหมายที่ 16 สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก (GOAL 16: Peace and Justice Strong Institutions) เพื่อปกป้อง ฟื้นฟู และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบกอย่างยั่งยืน และ

เป้าหมายที่ 17 ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (GOAL 17: Partnerships to achieve the Goal) เพื่อเป็นการสร้างพลังแห่งการเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระดับสากลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

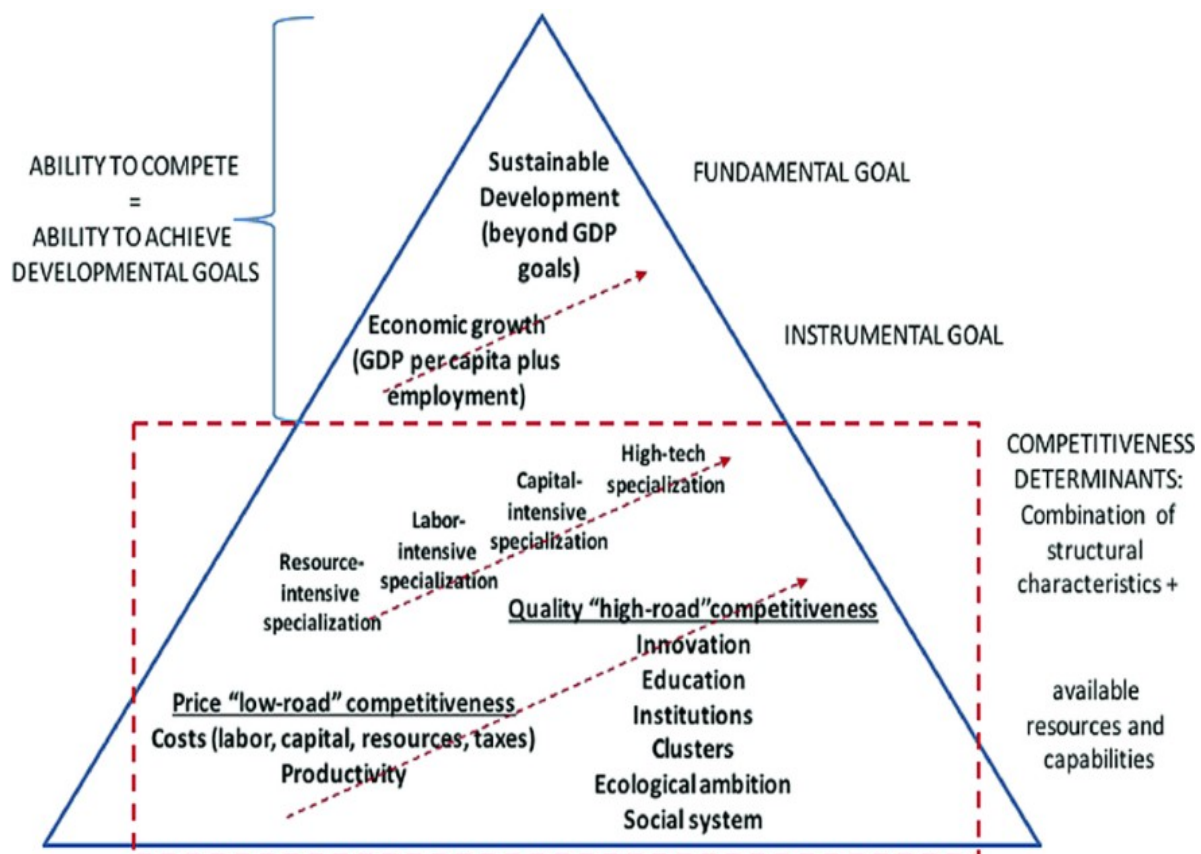
เป้าหมายทั้ง 17 ประการดังกล่าวข้างต้นนั้น เป็นเป้าหมายเพื่อให้นานาชาติประเทศมีการดำเนินการเพื่อยุติความยากจน ปกป้องโลก และทำให้ประชาชนมีความสุขและความมั่งคั่ง และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนนี้ ได้กำหนดแนวทางที่ชัดเจนและสอดคล้องกับลำดับความสำคัญในการพัฒนาของประเทศ

4.ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ด้วยแนวทางการจัดการกับปัญหาทางสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ ภายใต้แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อระดับขีดความสามารถในการแข่งขันขององค์กรและนานาชาติ และก่อให้เกิดแนวคิดการสร้างความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน (Sustainable competitiveness) ขึ้น ซึ่งแนวคิดนี้ อยู่บนพื้นฐานที่ว่า ความสามารถในการแข่งขันในปัจจุบันควรดำรงคงอยู่ต่อไปสำหรับความสามารถในการแข่งขันของประเทศในอนาคตด้วย โดยจำเป็นที่รัฐควรสร้างการเติบโตอย่างมั่นคงในด้าน การจัดการทรัพยากร ความเท่าเทียมกันทางสังคม การพัฒนามนุษย์ และความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืน

Corrigan และคณะ (2014) เสนอว่า องค์ประกอบของการสร้างความสามารถในการแข่งขันที่ยั่งยืน นั้น ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (1) ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ (Economic sustainability) หมายถึง กลุ่มสถาบัน นโยบาย และปัจจัยที่ทำให้เกิดประสิทธิผลทางเศรษฐกิจแก่ประเทศชาติได้ในระยะยาว ในขณะที่เดียวกันต้องเป็นการรับประกันว่าจะเกิดความยั่งยืนทางสังคมและสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป (2) ความยั่งยืนทางสังคม (Social sustainability) หมายถึง สถาบัน นโยบาย และปัจจัยที่ช่วยให้สมาชิกทุกคนในสังคมได้รับการบริการด้านสุขภาพ การมีส่วนร่วมและความมั่นคงที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และช่วยส่งเสริมให้มีส่วนร่วมและการได้รับประโยชน์จากความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของประเทศของประชาชนเกิดศักยภาพสูงสุด และ (3) ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental sustainability) หมายถึง สถาบัน นโยบายและปัจจัยที่ทำให้มั่นใจว่า รัฐจะมีการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างความรุ่งเรืองให้กับประชากรในปัจจุบันและอนาคต

ทั้งนี้ Zmuda (2020) ได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแข่งขันกับเป้าหมายของการพัฒนาดังภาพที่ 1 ซึ่งจากภาพแสดงให้เห็นว่า ความสามารถในการแข่งขันของประเทศเริ่มจากการพัฒนาที่เน้นเรื่องต้นทุนเป็นหลัก (แรงงาน ทุน ทรัพยากร ภาษี ผลผลิต) ต่อมาจึงมีการพัฒนาประเทศเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเชิงคุณภาพ โดยอาศัยนวัตกรรม การศึกษา สถาบัน กลุ่มคลัสเตอร์ การสร้างระบบนิเวศและระบบสังคม จากเดิมที่ประเทศมีการพัฒนาโดยต้องบริโภคทรัพยากรอย่างมาก ไปสู่การใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ซึ่งในกรอบด้านล่างของภาพนี้ จะเป็นปัจจัยที่กำหนดระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศซึ่งขึ้นกับความมีอยู่ของทรัพยากรและสมรรถนะของประเทศ แต่หากประเทศต้องการที่จะเพิ่มระดับความสามารถในการแข่งขัน จำเป็นที่จะต้องกำหนดเป้าหมายทั้งที่เป็นเป้าหมายที่จะใช้เป็นตัวชี้วัด (Instrumental goal) เช่น ตัวชี้วัดการเติบโตทางเศรษฐกิจ รวมถึงเป้าหมายพื้นฐาน (Fundamental goal) คือ การพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนต่อไป การบรรลุเป้าหมายทั้งสองประการนี้ ส่งผลให้เกิดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ อันหมายถึง การมีระดับความสามารถในการบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาอีกด้วย

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ที่มา: Zmuda, M. (2020). National Competitiveness and Sustainability: Friends or Foes

จากความสัมพันธ์ของระดับความสามารถในการแข่งขันกับเป้าหมายที่กำหนดดังที่ได้ได้อธิบายไว้ข้างต้น เป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่ง Andreoni and Miola (2016) ได้วิเคราะห์ให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างความสามารถในการแข่งขันกับเป้าหมายแห่งความยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างมิติของความสามารถในการแข่งขันที่ยั่งยืนและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

องค์ประกอบที่ เกี่ยวข้องกับ เป้าหมายการ พัฒนาที่ยั่งยืน	ความสามารถในการแข่งขัน ทางเศรษฐกิจ	ความสามารถในการแข่งขันด้าน สิ่งแวดล้อม	ความสามารถในการแข่งขันทาง สังคม
การปกครอง ท้องถิ่น (Local governance)	วิสัยทัศน์ใหม่ ธรรมาภิบาล ความโปร่งใส และความ รับผิดชอบเป็นปัจจัยหลักในการ ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจ	สถาบันที่มีประสิทธิภาพสูงและ เฉพาะสามารถนำไปสู่การสร้าง เงื่อนไขและกำหนดพฤติกรรมด้าน สิ่งแวดล้อม	สถาบันที่มีประสิทธิภาพสูงเป็น สิ่งจำเป็นในการจัดหาบริการด้าน สุขภาพการศึกษาและการ คุ้มครองทางสังคม
การลงทุนใน โครงสร้างพื้นฐาน (Investment in infrastructure)	โครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม ช่วยให้ทุกหน่วยงานสามารถซื้อ และขายสินค้าและบริการและ เพิ่มผลผลิตได้	แผนพลังงานทดแทนและเทคโนโลยีที่ ยั่งยืนเป็นองค์ประกอบหลักในการลด มลพิษและเพิ่มความคงอยู่ในระยะ ยาวของทรัพยากรธรรมชาติ	โครงสร้างพื้นฐานควรสามารถ เข้าถึงได้ สำหรับคนขาดแคลน การเข้าถึงน้ำถนนและพลังงาน เป็นพื้นฐานในการส่งเสริม ความสามารถในการแข่งขันทาง สังคมและความเท่าเทียมกัน
การพัฒนาทุน มนุษย์ (Human capital development)	การศึกษา สุขภาพ และการ พัฒนาทักษะเป็นปัจจัยสำคัญ สำหรับผลิตภาพของแรงงาน	การพัฒนาทักษะและการศึกษามี ความสำคัญต่อการสร้างงานและการ ส่งเสริมพฤติกรรมที่ยั่งยืน	ทักษะ และ สุขภาพที่ดี เป็น องค์ประกอบที่สำคัญสำหรับ ความเท่าเทียมกันทางสังคม และ ความมั่นคง

ที่มา: Andreoni and Miola (2016). Competitiveness and Sustainable Development Goals.

4. นโยบายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศสิงคโปร์

แนวคิดเรื่องการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และการพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้ก่อให้เกิดกระแสความตื่นตัวในการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก นโยบายและยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ของภาครัฐที่ออกมาล้วนอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการปฏิรูประบบราชที่มุ่งเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน การเปลี่ยนบทบาทภาคเอกชนในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม การเพิ่มขึ้นขององค์กรไม่แสวงหากำไร ตลอดจนการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social enterprises) เพื่อให้มีบทบาทในการพัฒนาประเทศร่วมกัน (ศักดิ์ดา ศิริภัทรโสภณ, 2560)

สิงคโปร์เป็นประเทศขนาดเล็ก มีทรัพยากรธรรมชาติจำกัด จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนควบคู่ไปกับการยกขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ จนอาจกล่าวได้ว่า ระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศสิงคโปร์อยู่ในระดับแถวหน้าของโลก แนวความคิดในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนสิงคโปร์เริ่มขึ้นในราวทศวรรษ 1960 ซึ่งในขณะนั้นกำลังเกิดปัญหาชุมชนแออัดและมีประชากรหนาแน่น และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 (ค.ศ. 2009) เป็นต้นมา สิงคโปร์เริ่มประกาศใช้พิมพ์เขียว (Blueprint) ที่ประกอบด้วย 3 เสาหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืนได้แก่ ความเป็นอยู่ที่ดีทางสังคมเศรษฐกิจ

สิ่งแวดล้อม และทางเศรษฐกิจ โดยสิงคโปร์พยายามทำให้เกิดความสมดุลของสามเสาหลักเพื่อไปสู่ประเทศที่ยั่งยืน ซึ่งหมายความว่าเศรษฐกิจของประเทศสิงคโปร์จะมีความสำคัญพอ ๆ กับความเป็นอยู่ที่ดีของสังคมและสิ่งแวดล้อม (Biophilic Singapore, 2020) รายละเอียดดังแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 เสาหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนประเทศสิงคโปร์ (Sustainable Singapore Blueprint 2015)

ที่มา: Biophilic Singapore (2020).

ทั้งนี้ ตามพิมพ์เขียวของสิงคโปร์อย่างยั่งยืนปี พ.ศ. 2558 (2015) สิงคโปร์กำหนดขึ้นเพื่อต้องการบรรลุเป้าหมายการเป็นประเทศสีเขียว (Green nation) ซึ่งหมายถึงการพัฒนาประเทศที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศในด้านอื่นๆ ตัวอย่างเช่น การเป็นประเทศอัจฉริยะ (Intelligent nation) ซึ่งเป็นนโยบายเพื่อวางรากฐานระบบสื่อสารและสารสนเทศของประเทศให้แข่งขันได้ในระดับโลก โดยการมีพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมให้ทันสมัย และการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาความรู้ความสามารถของพลเมืองในด้านเทคโนโลยี ควบคู่ไปกับการกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อก้าวสู่ “เมืองอัจฉริยะ (Smart nation)” โดยนำความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ระบบคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต มาประยุกต์และปรับใช้เชื่อมโยงทุกสิ่งทุกอย่าง (Internet of Things : IoT) เพื่อการเป็นสร้างอนาคตที่น่าอยู่และยั่งยืน

ในการนำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนไปสู่การปฏิบัตินั้น สิงคโปร์ได้เข้าร่วมจัดทำรายงานทบทวนระดับชาติโดยสมัครใจ (Voluntary national review) เช่นเดียวกับประเทศไทย และรายงานว่า สิงคโปร์มีการออกแบบนโยบายที่คำนึงถึงความยั่งยืนในระยะยาว โดยการจัดการทรัพยากรที่หายากอย่างรอบคอบ รวมถึง การจัดการระบบการศึกษาเพื่อให้พลเมืองเข้าถึงได้ มีนโยบายการดูแลสุขภาพและเงินอุดหนุนเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ ควบคู่ไปกับสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่มีคุณภาพ และพื้นที่ส่วนกลางที่ปลอดภัย พร้อมกันนั้น สิงคโปร์ยังให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยกำหนดให้ปี พ.ศ. 2561 เป็นปีแห่งการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและมีการจัดการอย่างเป็นรูปธรรม อาทิ การประกาศใช้ภาษีคาร์บอน (Carbon tax) ในปี พ.ศ. 2562 เป็นประเทศแรกในเอเชีย และในความร่วมมือกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน สิงคโปร์ได้จัดการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่กว่า 120,000 คนจากกว่า 170 ประเทศในด้านต่างๆ เช่น การจัดการภัยพิบัติ การศึกษา สุขภาพ การจัดการน้ำ และทรัพยากรมนุษย์ (Ministry of Foreign Affairs - Singapore, 2018)

5. นโยบายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศไทย

ประเทศไทยมีแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ตั้งอยู่บนแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy) ซึ่งเป็นแนวคิดที่อาศัยหลักภูมิปัญญา ความซื่อสัตย์สุจริต ตลอดจนหลักการทางสายกลาง ความสมดุลสมผล และความรอบคอบ และจุดเด่นของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ ความยั่งยืนนั้น ได้มีการมาเป็นหลักการสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของประเทศไทยมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2545 (Ministry of Foreign Affairs - Thailand, 2017) ทั้งนี้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเกิดขึ้นตามแนวคิดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2517 และต่อมาเป็นที่รู้จักแพร่หลายมากขึ้นในฐานะที่เป็นทางเลือกในการแก้ไขวิกฤตเศรษฐกิจที่ไทยประสบในปีพ.ศ. 2540 เพื่อให้ประเทศสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งเน้นความสมดุลในการใช้ทุนทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม และตั้งอยู่บนหลักการ 3 ประการที่เน้นการเดินทางสายกลางในทุกระดับตั้งแต่จากประชาชน สู่ระดับชุมชน และสู่ระดับประเทศ โดยสามารถแสดงความเชื่อมโยงของปัจจัยดังกล่าวได้ในภาพที่ 4 ซึ่งจะเห็นได้ว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นมีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างกลมกลืน เนื่องจากมีเป้าหมายที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ หลักการและเป้าหมายทั้งสองแนวคิดนี้ต่างมุ่งที่จะพัฒนาและสร้างความสมดุลในมิติสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกัน

ภาพที่ 4 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ที่มา: มูลนิธิมั่นพัฒนา (2563)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้มีการบูรณาการไว้ในกรอบยุทธศาสตร์ชาติ รวมถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และนโยบายประเทศไทย 4.0 ทั้งนี้ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประเทศไทยได้ประกาศยุทธศาสตร์ชาติขึ้นเพื่อให้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล และเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน อันจะนำไปสู่เป้าหมายได้ตามกำหนดเวลาที่ระบุไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) พร้อมกันนี้จะนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์

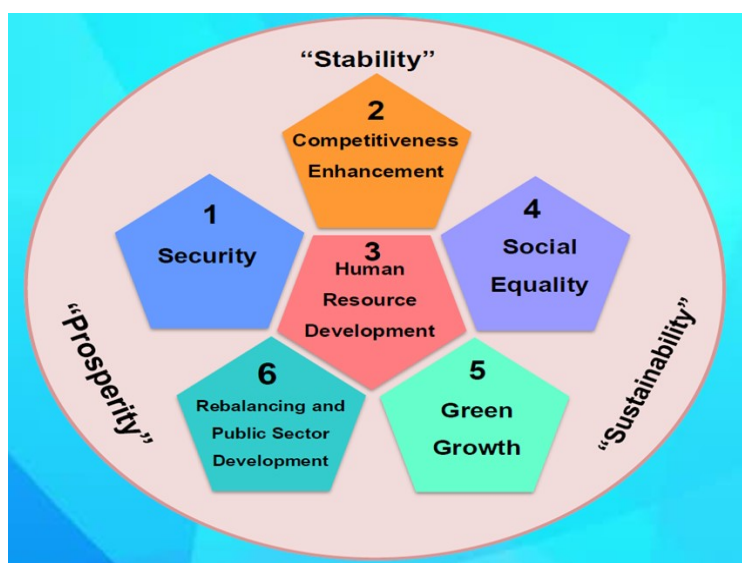
“ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ได้ในที่สุด (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

6. ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประเทศไทยและสิงคโปร์

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศนับเป็นนโยบายหลักที่สำคัญในการทำให้ประเทศมีขีดความสามารถในการแข่งขันควบคู่ไปกับการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนในเวทีโลก เนื่องจากพลเมืองในประเทศต้องเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ดังนั้น การเพิ่มศักยภาพของประชาชนและชุมชน จึงเป็นยุทธศาสตร์หลักที่นานาประเทศกำหนดไว้เป็นนโยบายในแผนการพัฒนาประเทศของตน

7.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทย

ประเทศไทยได้กำหนดกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะเวลา 20 ปีเพื่อให้เป็นแนวทางเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระยะยาว ประกอบด้วยการพัฒนาในยุทธศาสตร์หลัก 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความมั่นคง การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ความเสมอภาคทางสังคม การเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและการปรับสมดุลของสภาพแวดล้อม และการพัฒนาภาครัฐ ทั้งนี้ได้มีการกำหนดให้ยุทธศาสตร์ด้านการทรัพยากรมนุษย์เป็นแกนกลางหลักในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านอื่นๆ (ภาพที่ 5)

ภาพที่ 5 ยุทธศาสตร์หลักในกรอบยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยระยะเวลา 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560)

โดยในแผนยุทธศาสตร์ชาติฉบับดังกล่าว (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ระบุเป้าหมายของการพัฒนาว่า “ยุทธศาสตร์หลักในการพัฒนาทั้ง 6 ด้าน (ตามภาพที่ 5) มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มและพัฒนาศักยภาพของทุนมนุษย์ ให้ความยุติธรรมและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม เสริมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน ส่งเสริมการเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เสริมสร้างเสถียรภาพของชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและความยั่งยืน และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการภาครัฐและส่งเสริมธรรมาภิบาล”

นอกจากนี้ แผนยุทธศาสตร์ยังกำหนดไว้อีกว่า “ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ของไทย มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้าน และมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต”

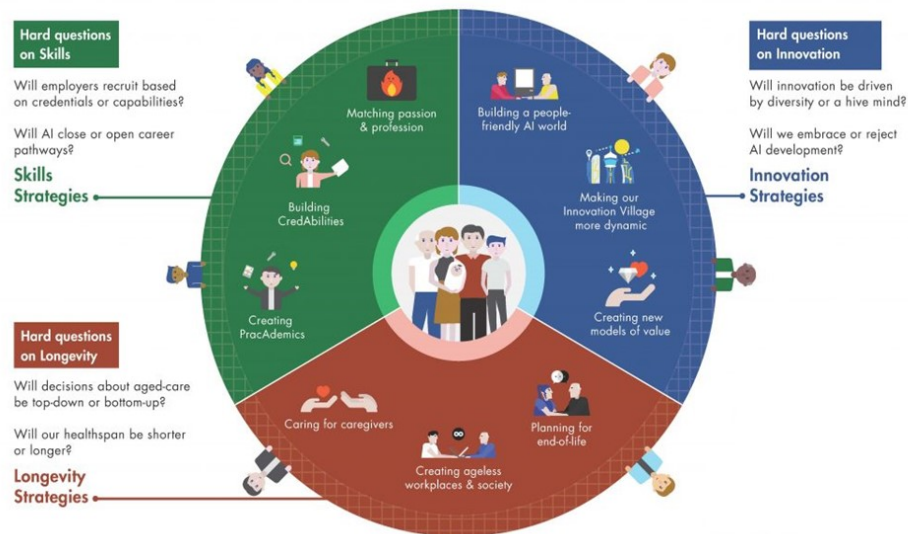
6.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศสิงคโปร์

แม้สิงคโปร์จะมีจำนวนประชากรไม่มาก แต่บุคลากรมีความสามารถและระเบียบวินัยสูง และเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สิงคโปร์ก้าวไปสู่ความสำเร็จ อันเป็นผลมาจากการที่รัฐจึงมุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดศักยภาพในการแข่งขัน มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม ทำให้องค์กรต่าง ๆ ในสิงคโปร์ทั้งภาครัฐและเอกชนเติบโตอย่างก้าวกระโดด และส่งผลให้ประเทศสามารถเติบโตได้อย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับการรักษาสีเขียวและสิ่งแวดล้อมและการสร้างสังคมที่น่าอยู่

ระบบการศึกษาของสิงคโปร์เป็นที่ยอมรับในระดับสากลในด้านของควมมีมาตรฐานและความเป็นผู้นำของระบบการศึกษาแห่งหนึ่งของโลก โดยสิงคโปร์ริเริ่มพัฒนาระบบการศึกษาแบบองค์รวมที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเน้น “วิธีการเรียนรู้ (How to Learn)” มากกว่าที่จะ “เรียนรู้อะไร (What to Learn)” ในปรัชญาของระบบการศึกษาของประเทศ รวมถึงการมีนโยบายพัฒนาการศึกษาให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และในปี พ.ศ. 2546 (ค.ศ. 2003) สิงคโปร์มีการปฏิรูปแนวคิดการศึกษาครั้งใหม่ ซึ่งมุ่งเน้นให้เป็นการศึกษาแบบสร้างขีดความสามารถให้พลเมืองสิงคโปร์กลายเป็นประชากรที่มีคุณภาพ เพื่อเป็นการสนับสนุนการนโยบายสร้างเศรษฐกิจบนฐานขององค์ความรู้ พร้อมกับการประกาศวิสัยทัศน์ “Thinking Schools, Learning Nation” อันหมายถึง “โรงเรียนที่สอนให้รู้จักคิด” และ “ชาติที่สอนให้เรียนรู้” (โพสท์ทูเดย์, 2562) ภายใต้วิสัยทัศน์ดังกล่าว ระบบการศึกษาในประเทศ จึงให้ความสำคัญกับการปลูกฝังความคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้ร่วมกัน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการเรียนการสอน โดยที่แต่ละสถาบันการศึกษาจะมีอิสระในการกำหนดหลักสูตรเองมากขึ้น ทำให้หลักสูตรของสิงคโปร์ได้ขึ้นชื่อว่ามีคามยืดหยุ่นและสร้างสรรค์ และเป็นตัวอย่างของระบบการศึกษาที่มีความก้าวหน้ามาก

ในขณะเดียวกัน สิงคโปร์ยังได้กำหนดนโยบายที่เรียกว่า “สร้างประเทศให้มีความแตกต่าง (Doing Singapore Differently)” ภายในปี พ.ศ. 2569 (ค.ศ. 2026) โดยการให้พลเมืองของประเทศเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา แนวคิดที่ก่อให้เกิดนโยบายนี้ กำเนิดจากการที่การพัฒนาเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าอย่างมากจนทำให้เกิดการหยุดชะงักของระบบสังคม (Societal disruption) รัฐจึงเกิดแนวคิดที่ว่า ประเทศควรจะต้องทำอย่างไรจึงจะทำให้พลเมืองสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดความเป็นดีอยู่ดีและมีความสุขมากขึ้น ซึ่งในแผนปฏิบัติการของนโยบายนี้ จะมุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ใน 3 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์การเพิ่มทักษะ ยุทธศาสตร์การประยุกต์ใช้นวัตกรรม และยุทธศาสตร์การมีชีวิตที่ยืนยาว ดังแสดงในภาพที่ 6

ภาพที่ 6 นโยบายการสร้างประเทศให้มีความแตกต่าง (Doing Singapore Differently) ของสิงคโปร์ ที่มา: Institute of Policy Studies. (2017).

7. กรณีศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประเทศไทยและสิงคโปร์ช่วงโรคระบาดโควิด-19

ในขณะที่สังคมโลกกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากเนื่องด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีระบบอัตโนมัติ และการแพร่ระบาดของโรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (COVID-19) ที่เกิดขึ้นเมื่อปลายปี 2562 ในประเทศจีนและเริ่มลุกลามไปยังประเทศอื่นๆ ทั่วโลก ได้ส่งผลกระทบทางลบอย่างกว้างต่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน รวมถึงการสร้างความสามารถในการแข่งขันอย่างที่ไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้ ประเทศไทยและสิงคโปร์ได้มีการปรับกลยุทธ์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอตัวอย่างกรณีศึกษาของทั้งสองประเทศในการพัฒนาพลเมืองของตนในช่วงของการระบาดดังกล่าว

การระบาดของโรคโควิด-19 อย่างรวดเร็ว ทำให้หลายประเทศต้องประกาศภาวะฉุกเฉินและออกมาตรการป้องกันที่เข้มงวด โดยเฉพาะการปิดเมืองและปิดประเทศ ทำให้เกิดการกระตุ้นให้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างรวดเร็ว เช่น การประชุมออนไลน์ หรือการเติบโตของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งในประเทศไทยมีการเติบโตกว่าร้อยละ 35 ในเวลาเพียงครึ่งปีแรกของปี พ.ศ. 2563 (ศักดิ์ดา ศิริภัทรโสภณ, 2563) และคาดการณ์ว่าทั้งผู้บริโภคและผู้ค้าต่างหันมาให้ความสำคัญกับการทำธุรกรรมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์กันเพิ่มมากขึ้น และภายหลังจากการใช้วัคซีนป้องกันโรคระบาดนี้ การเติบโตของระดับการใช้เทคโนโลยีจะยังคงเติบโตได้อย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากประชาชนในประเทศต่างๆ เริ่มมีความคุ้นเคยและรู้สึกรู้ว่าการนำเทคโนโลยีมาใช้ในชีวิตประจำวันไม่เรื่องที่ย่างยากอีกต่อไป

เพื่อเป็นการส่งเสริมและผลักดันการใช้เทคโนโลยี หน่วยงานภาครัฐของไทยจำนวนมาก ได้จัดให้มีการอบรมหลักสูตรออนไลน์ขึ้นโดยไม่มีค่าใช้จ่าย ตัวอย่างเช่น กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ (2563) ได้จัดตั้งสถาบันพัฒนาผู้ประกอบการการค้ายุคใหม่ และจัดทำหลักสูตร E-Academy (<https://e-academy.ditp.go.th>) ขึ้นเพื่อสร้างกลุ่มเนื้อหาการฝึกอบรมออนไลน์ (e-learning) และให้บริการฝึกอบรมออนไลน์ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตในหลักสูตรความรู้ด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ควบคู่ไปกับการค้าระหว่างประเทศยุคใหม่ หรือ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2563) ได้จัดให้มีหลักสูตรที่เรียกว่า SMEs Grow-up (<https://www.smesgrowup.com>) ซึ่งเป็นการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้ผู้ประกอบการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และทักษะด้านออนไลน์ สามารถนำไปปรับใช้กับการดำเนินงาน และมีความพร้อมในการแข่งขัน นอกจากนี้ ภาครัฐก็ได้เริ่มมีการลงทุนนำเทคโนโลยีด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์มาใช้ ที่เรียกว่า HR Tech Platform ซึ่งทำให้บุคลากรภายในองค์กรสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีโปรแกรมของการฝึกอบรมที่เรียกว่า e-Learning ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย

ในขณะที่ประเทศสิงคโปร์ได้มีการเตรียมความพร้อมของพลเมืองเพื่อเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะยุคการปฏิวัติอุตสาหกรรม 4.0 ที่มนุษย์กำลังจะถูกระบบอัตโนมัติมาทำงานแทน McKinsey Global Institute (2017) รายงานว่าระบบการทำงานในสิงคโปร์จะกลายเป็นระบบอัตโนมัติถึงร้อยละ 44 ด้านแรงงานจึงจำเป็นต้องมีการยกทักษะ (Upskill) และ/หรือ ฝึกอบรมใหม่ (Retrain) สิงคโปร์จึงเน้นการสร้างความรู้ทางดิจิทัล และสมรรถนะทางเทคโนโลยีให้กับประชาชนผ่านโครงการต่างๆ อาทิ ประเทศอัจฉริยะ (Smart nation) หรือ การสร้างทักษะแห่งอนาคต (Skill future) เพื่อสร้างให้พลเมืองเกิดความรู้และความเชี่ยวชาญในใช้เทคโนโลยีเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้น

สำหรับโครงการการสร้างทักษะแห่งอนาคตนั้น นับว่ามีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการเตรียมความพร้อมของประชากรสิงคโปร์ ด้วยแนวคิดที่ว่า บุคลากรจำเป็นต้องมีทัศนคติความคิดแบบยืดหยุ่น (Flexible minds) ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญมากต่อการจ้างงานในอนาคต ซึ่งจะเน้นกำลังแรงงานที่มีความสามารถในการปรับตัวได้ดี (Adaptive workforce) และมีทักษะในการทำงานแบบสร้างสรรค์สิ่งใหม่ (Skill of ideation) มีการรอบรู้ ความคิดที่กว้าง และมีความสามารถในการสื่อสารเรื่องที่ซับซ้อนได้ ทั้งนี้ ภายใต้นโยบายนี้ ได้กำหนดหลักสูตรหลักที่จำเป็น 8 ด้านเพื่อรองรับทักษะในอนาคต ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูล (Data analytics) การเงิน (Finance) บริการที่ใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน (Tech-enable services) สื่อดิจิทัล (Digital media) ความปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cyber security) การเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) การผลิตขั้นสูง (Advanced manufacturing) และการพัฒนาเมือง (Urban solution) ซึ่งการเรียนผ่านหลักสูตรต่างๆ ภายใต้โครงการนี้ พลเมืองของสิงคโปร์จะได้รับเครดิตจำนวนหนึ่งจากรัฐบาลเพื่อใช้ในการลงทะเบียน และได้รับการสนับสนุนส่วนลดค่าเรียนในหลักสูตรที่หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนขึ้นทะเบียนไว้สูงถึงร้อยละ 90 ของค่าเรียน (Ministry of Manpower, 2020) ทำให้นโยบายนี้เป็นที่นิยมและสามารถเข้าถึงพลเมืองของประเทศสิงคโปร์ได้อย่างทั่วถึง

8. สรุปและข้อเสนอแนะ

แนวคิดด้านความสามารถในการแข่งขันของประเทศและเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนกำลังเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศในการนำมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบในการพัฒนาประเทศเพื่อเตรียมความพร้อมและรองรับการเปลี่ยนแปลงในระดับโลกที่กำลังเกิดขึ้น ในขณะที่ผลลัพธ์ที่ได้จากการที่ประเทศมีขีดความสามารถในการแข่งขัน ก็คือความมั่งคั่งที่ได้มาจากการเติบโตทางเศรษฐกิจซึ่งมีการกระจายไปยังประชาชน อย่างไรก็ตาม การเพิ่มความสามารถในการแข่งขันไม่ใช่จุดหมาย แต่เป็นเครื่องมือในการไปถึงเป้าหมาย ซึ่งเป้าหมายสูงสุดก็คือการเพิ่มมาตรฐานความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นสำหรับประชาชนของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน อันเป็นการรักษาให้ระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศสามารถดำรงคงอยู่ต่อไปในระยะยาว ดังนั้น นโยบายที่เกี่ยวกับการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศจะต้องมีการดำเนินการควบคู่ไปกับการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน กล่าวคือ การยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่าง ๆ จะต้องเป็นไปในลักษณะของการการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความสมดุลหรือมีปฏิสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันในระหว่างมิติอันเป็นองค์ประกอบที่จะทำให้พลเมืองอยู่ดี มีสุข ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แม้ว่าประเทศไทยจะมีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาผนวกเป็นยุทธศาสตร์ชาติและใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดนโยบายของประเทศให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน แต่ความสามารถในการแข่งขันของไทยยังคงต้องมีการพัฒนาอีกมาก ที่ผ่านมา สิงคโปร์ได้รับการยกย่องว่ามีขีดความสามารถในการแข่งขันอยู่ในระดับสูงต่อเนื่อง ในขณะที่ประเทศไทยยังคงต้องเรียนรู้และพัฒนาประเทศให้มีระดับความสามารถในการแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เป้าหมายหลักของการพัฒนาของทั้งประเทศไทยและสิงคโปร์ต่างกำหนดยุทธศาสตร์ของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาในมิติอื่นๆ เพื่อสร้างความมั่งคั่ง มั่งคั่ง และยั่งยืนให้แก่ประเทศ แต่ในเชิงยุทธศาสตร์ของการพัฒนาประเทศนั้น สิงคโปร์ได้ใช้ความริเริ่มหลายประการเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลง เช่น การสร้างประเทศอัจฉริยะ การสร้างทักษะแห่งอนาคต และการให้สถาบันการศึกษาเน้นเรื่องการยกระดับทักษะ รวมทั้งให้ความรู้กับแรงงานและความเป็นพลเมืองสำหรับอนาคต ตลอดจนสร้างความร่วมมือกับสถาบันในระดับโลกเพื่อเน้นการสร้างทักษะแห่งอนาคต นับเป็นกรณีศึกษาตัวอย่างที่ดีในการเตรียมพลเมืองอย่างองค์รวมเพื่อสร้างอนาคตให้กับประเทศ

ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะใหม่หรือยกระดับของทักษะให้สอดคล้องกับสภาวการณ์และความเปลี่ยนแปลงของโลกถือเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่ง ภาครัฐจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาในทุกระดับทั้งในระบบและนอกระบบ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชน มีการศึกษาเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง พร้อมกับการกำหนดนโยบายที่เหมาะสมแบบองค์รวมที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง โดยการวางแผนพัฒนาทรัพยากรบุคคลทั้งในด้านความรู้และทักษะในการทำงานให้สอดคล้องกับนโยบายของประเทศ เร่งรัดการพัฒนาแรงงานให้เป็นแรงงานที่มีทักษะซึ่งจะช่วยให้การถ่ายทอดเทคโนโลยีใหม่ๆ สามารถทำได้ง่ายขึ้น มีการพัฒนาคุณภาพของแรงงานและการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอยู่เสมอ รวมถึงการเร่งผลิตและพัฒนา นักวิจัยให้มีคุณภาพมากขึ้น

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในด้านทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักในการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (2563). *สถาบันพัฒนาผู้ประกอบการการค้ายุคใหม่*. สืบค้นจาก <https://e-academy.ditp.go.th>
- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2563). *SMEs Grow-up*. สืบค้นจาก <https://www.smesgrowup.com>.
- โพสต์ทูเดย์. (2562). *สิงคโปร์ สร้างชาติด้วยคุณภาพการศึกษา สร้างการพัฒนาด้วยคุณภาพของคน*. วันที่ 17 พฤศจิกายน 2562. สืบค้นจาก <https://www.posttoday.com/world/606624>
- มูลนิธิมั่นพัฒนา. (2561). *วิถียั่งยืนอย่างยั่งยืน*. เดือนมิถุนายน 2561 สืบค้นจาก <http://tsdf.nida.ac.th/th>
- ศักดิ์ดา ศิริภัทรโสภณ. (2556). *การจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า.
- ศักดิ์ดา ศิริภัทรโสภณ. (2560). ความรับผิดชอบต่อสังคมกับการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของไทยในประชาคมอาเซียน. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 22(3): 218-233.
- ศักดิ์ดา ศิริภัทรโสภณ. (2563). โรคระบาดไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่: ผลกระทบต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยและกลยุทธ์ในการฟื้นฟูกิจการ. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 25(2): 10-30.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี*. สืบค้นจาก <http://nscr.nesdb.go.th/ยุทธศาสตร์ชาติ>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). *คู่มือตัวชี้วัดความสามารถในการแข่งขันของ IMD และ IMF*. สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/article_attach/article_file_20200103162946.pdf
- องค์การสหประชาชาติ ประเทศไทย. (2563). *เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน*. สืบค้นจาก <https://www.un.or.th/globalgoals/th/the-goals/>
- Andreoni, Valeria and Miola, Apollonia. (2016). *Competitiveness and Sustainable Development Goals*. JRC Technical Report, European Union. Retrieved from <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC103576/lb-na-28316-en-n.pdf>
- Biophilic Singapore. (2020). *History of Sustainability in Singapore*. Retrieved from <https://supsg.wordpress.com/2016/09/05/history-of-sustainability-in-singapore/>
- Corrigan, G., Crotti, R., Drzeniek, M., Serin, C. (2014). *Assessing Progress Towards Sustainable Competitiveness*. The Global Competitiveness Report, Chapter 1.2. World Economic

- Forum. Available online at: http://www3.weforum.org/docs/GCR2014-15/GCR_Chapter1.2_2014-15.pdf
- Institute of Policy Studies. (2017). *Year 2026: Doing Singapore Differently*. Action Plan Singapore: An IPS Scenario-Planning Project, Lee Kuan Yew School of Public Policy, National University of Singapore. Retrieved from https://lkyspp.nus.edu.sg/docs/default-source/ips/full-report_action-plan-singapore_160217.pdf
- International Institution of Management Development. (2019). *Methodology and Principles of Analysis: IMD World Competitiveness Yearbook*. Retrieved from https://www.imd.org/globalassets/wcc/docs/methodology_world_competitiveness_center.pdf
- International Institution of Management Development. (2020). *IMD World Competitiveness Ranking 2020*. Retrieved from <https://www.imd.org/news/updates/IMD-2020-World-Competitiveness-Ranking-revealed/>
- McKinsey Global Institute. (2017). *Artificial Intelligence and Southeast Asia's Future*. Discussion paper for Singapore summit 2017. Retrieved from <https://www.mckinsey.com/~media/McKinsey/Featured%20Insights/Artificial%20Intelligence/AI%20and%20SE%20ASIA%20future/Artificial-intelligence-and-Southeast-Asias-future.ashx>
- Ministry of Foreign Affairs, Kingdom of Thailand. (2017). *Sufficiency Economy Philosophy: Thailand's Path towards Sustainable Development Goals*. Retrieved from https://data.opendevlopmentmekong.net/library_record/sufficiency-economy-philosophy-thailands-path-towards-the-sustainable-development-goals
- Ministry of Foreign Affairs, Singapore. (2018). *Toward a Sustainable and Resilient Singapore*. Singapore's Voluntary National Review Report to the 2018 UN High Level Political Forum on Sustainable Development. Retrieved from https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/19439Singapores_Voluntary_National_Review_Report_v2.pdf
- Ministry of Manpower, Singapore. (2020). *Skills Future Singapore*. Retrieved from <https://www.skillsfuture.sg/>
- United Nations. (2020). *The Sustainable Development Agenda*. Retrieved from <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>
- World Economic Forum. (2019). *The Global Competitiveness Report 2019*. Retrieve from <https://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2019>

Zmuda, M. (2020). *National Competitiveness and Sustainability: Friends or Foes*. In: Idowu S., Schmidpeter R., Zu L. (eds), *The Future of the UN Sustainable Development Goals. CSR, Sustainability, Ethics & Governance*. Springer, Cham, pp. 291-307.

Translated Thai References

Department of International Trade Promotion. (2020). *Modern Trade Entrepreneurship Development Institute*. Retrieved from <https://e-academy.ditp.go.th> (in Thai)

Department of Industrial Promotion. (2020). *SMEs Grow-up*. <https://www.smesgrowup.com> (in Thai)

Office of the National Economic and Social Development Council (2017). *20-Year National Strategy*. Retrieved from [http://nscr.nesdb.go.th/National Strategy](http://nscr.nesdb.go.th/National%20Strategy). (in Thai)

Office of the National Economic and Social Development Council. (2020). *IMD and IMF Competitiveness Indicators Handbook*. Retrieved from https://www.nesdc.go.th/article_attach/article_file_20200103162946.pdf

Post Today. (2019). *Singapore Builds a Nation with Quality Education: Creating a Development with Quality of People*. 17 November 2019. Retrieved from <https://www.posttoday.com/world/606624> (in Thai)

Sakda Siriphatrasophon. (2013). *International Business Management, (3rd ed.)*. Bangkok: Pearson Education Indochina. (in Thai)

Sakda Siriphatrasophon. (2017). Corporate social responsibility and the national competitiveness: Enhancement of Thailand in the ASEAN community. *Journal of the Association of Researchers*, 22(3): 218-233. (in Thai)

Sakda Siriphatrasophon. (2020). The COVID-19 pandemic: Impacts on Thai small and mediums enterprises and strategies for revival. *Journal of the Association of Researchers*, 25(2): 10-30. (in Thai)

Thailand Sustainable Development Foundation. (2018). *A Sustainable Way of Sufficiency*. Retrieved June 2018. <http://tsdf.nida.ac.th/th> (in Thai)

United Nations Thailand (2020). *Sustainable Development Goals*. Retrieved from <https://www.un.or.th/globalgoals/th/the-goals> (in Thai)